Osakassopimuksen merkitys yrityksen kasvun rahoittamisessa

Hyvinkää 2.3.2017

Esityksen sisältö

- Yleistä osakassopimuksesta
- Sijoittajan mukaantulon erityispiirteitä
- Erityiskysymyksiä
  - Uusien osakkaiden ottaminen/osakkeiden luovutus
  - Työntekovelvoite ja osakeomistus
  - Kilpailu- ja rekrytointikielto

Mikä se on?

- Sopimus, jolla sovitaan osakkaiden kesken yhtiön hallinnosta, omistuksesta, kehittämisestä, irtautumisesta ja monista muista asioista, joista halutaan sopia toisin kuin osakeyhtiölaki säätää tai joihin ei löydy vastausta laista tai yhtiöjärjestyksestä
- Huomioitava osapuolten erilaiset roolit ja intressit;
  - sijoittaja/johtaja/työntekijä/pienomistaja/suuromistaja jne.
- Sitoo lähtökohtaisesti vain osapuolia, ei ulkopuolisia tahoja
- Sen sijaan yhtiöjärjestykseen kirjatut asiat sitovat myös kolmansia osapuolia

Miksi osakassopimus?

- Omistuksen arvon säilyttäminen ja kasvattaminen
- Luo pelisääntöjä osakkaiden välisten erimielisyyksien ratkaisemiseksi

Tarpeen sopia osakkaiden kesken mm. seuraavista asioista

- Hallituspaikkojen jako ja osallistuminen yhtiön johtoon ja hallintoon
- Vähemmistön tiedonsaannin turvaaminen
- Veto-oikeus tärkeisiin päätöksiin / vähemmistön sulkeminen päätöksenteon ulkopuolelle
- Uusien sijoittajien/osakkaiden ottaminen / osakkeenomistajien omistuksen dilutoituminen
- Osakkeiden luovutukset ja myynnit (exit)
- Osakkaiden työntekovelvoite ja osakkaiden ”roolit” yhtiössä
- Kilpailevan toiminnan rajat
- Salassapito
- Immateriaalioikeuksien hyödyntäminen ja luovuttaminen yhtiölle
- Avainhenkilöiden valinta ja palkkausehdot
- Osingonjakopolitiikka jne.

Yleisiä huomioita

- Osakassopimuksen tarve usein ymmärretään
- Sopimus syytä aina suhteuttaa yhtiön kokoon, elinkaaren ja osakkaiden eri intresseihin
  - Erilainen sopimus jos mukana on ulkopuolinen sijoittaja kun jos kahden yhtiökumppanin yhdessä omistama yhtiö
  - Pienyhtiön sopimus erilainen kuin suuryhtiön
  - Sijoittaja tuo mukanaan omat vaatimuksensa
- Myös yhtiö syytä ottaa osapuoleksi
- Voi olla useampiakin osakassopimuksia samaa yhtiötä koskien
  - Pääosakkaiden kesken oma ja pienosakkaiden kesken oma
- Ongelmia aiheuttaa esim.
  - Asioista sovitaan samoin kuin yhtiöjärjestyksessä ja/tai osakeyhtiölaissa -> osakassopimuksesta ei lisäarvoa
  - Asioista sovitaan yhtiön vakiintuneiden toimintatapojen vastaisesti
  - Ei huomioida yhtiön toiminnan erityispiirteitä
  - Kielen valinta

Sijoittajan mukaantulon erityispiirteitä

- Sijoittaja edellyttää usein osakassopimukseen kauppakirjamaisia elementtejä
  - perustajaosakkailta vaadittavat, yhtiötä ja sen toimintaa koskevat ns. vakuutukset
- Exit tilanteiden säätely korostuu
  - Sijoitusperiodin (esim. 3-6 v.) jälkeen sijoittajalla usein oikeus käynnistää koko yhtiön myyntiprosessi
  - Exitissä kauppahinnan jako ensin sijoittajalle tiettyyn rajaan saakka ja sen jälkeen muille osakkaille
- Sijoittajalle veto-oikeus merkittäviin yhtiön päätöksiin
- Oikeus osallistua jatkorahoitukseen samoilla ehdoilla kuin uudet sijoittajat
- Mahdollisesti eri osakesarjat
- Oikeus osallistua hallintoon ja nimittää johto

Osakassopimuksen erityiskysymyksiä

Uusien osakkaiden ottaminen

- Osakkeiden myynnit ja luovutukset yleensä kielletty ilman pääosakkaiden suostumusta
  - Usein sovitaan, että osakkaat sitoutuvat kehittämään yhtiötä tietyn määräajan eikä osakkeita tuona aikana saa luovuttaa
- Uusien osakkaiden tulee aina liittyä mukaan osakassopimukseen
- Vaihtoehtoisesti mahdollista sallia luovutukset, mutta antaa muille osakkaille etuosto-oikeus
- Sovittava miten irtautuminen (exit) hoidetaan
  - Esim. sitoutumisajan jälkeen palkataan konsultti, joka etsii ostajan
- Syytä sopia
  - myötämyyntivelvollisuudesta (drag along)
    - Jos enemmistö myy, myös vähemmistöllä velvollisuus myydä
  - myötämyyntioikeudesta (tag along)
    - Jos yksi haluaa myydä, velvollisuus huolehtia siitä, että myös muilla oikeus myydä

Osakeannit

- Syytä sopia siitä, että suunnattuja osakeanteja voidaan toteuttaa enemmistön päätöksellä, jos
  - Yhtiö tarvitsee lisärahoitusta tai
  - Avainhenkilöitä halutaan palkata ja sitouttaa antamalla heille osakkeita

Avioerotilanne / Osakkaan kuolema

- Varautuminen avioeroon
  - Voivatko osakkeet siirtyä tasinkona avio-/avopuolisolle?
  - Kielletään usein ottamalla avioehdon laatimiseen velvoittava määräys
- Varautuminen kuolemantapaukseen
  - Määräys, että muilla osakkailla tai yhtiöllä on lunastusoikeus jos osakas kuolee
- Näiden varalta syytä lisätä yhtiöjärjestykseen lunastuslauseke!
- Edunvalvontavaltuutus!
- Testamentti!

Osakkaan työntekovelvoite ja työsuhteen päättyminen

- Syytä sopia mikä on kunkin henkilöomistajan työntekovelvoite
- Työsopimuksen päättymisen suhde osakeomistukseen ja kilpailukieltoon sovittava!!!
  - Erittäin riitaherkkä aihe
  - Suositeltavaa sopia, että työsuhteen päättyminen laukaisee osakkeiden lunastusoikeuden/-velvollisuuden
- ”**Good Leaver**” -tilanteet
  - Jos itse irtisanoutuu sovitun sitoutumisajan jälkeen
  - Työ- tai työkyvyttömyyseläkkeellä jääminen
  - Jos Yhtiö irtisanoo työsopimuksen tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla

  -> Tällöin yleensä saa pitää osakkeensa tai muilla osakkailla on oikeus lunastaa ne käyvästä arvosta tms.

Osakkaan työntekovelvoite (2)

- ”**Bad Leaver**” -tilanteet
  - Jos yhtiö irtisanoo työsopimuksen TSL:n mukaisella irtisanomisperusteella
  - Jos itse irtisanoutuu sitoutumisajan kuluessa
  - Osakassopimuksen rikkominen tms.

  -> Tällöin muilla osakkailla oikeus lunastaa osakkeet substanssiarvosta tms. käypää hintaa alemmasta arvosta
- Arvon määrittämisen haasteet
  - Substanssiarvo/ tuottoarvo/ käypä arvo
  - Osakassopimukseen aina syytä ottaa määräys miten arvo määritellään ja kuka määrittelee ja miten siihen liittyvä erimielisyys ratkaistaan

Kilpailukielto ja rekrytointikielto

- Yhtiön osakkeen arvon säilyttämisen kannalta tärkeä asia
- Toisaalta pienosakkaan intressissä usein laaja toimintavapaus ja ammatin harjoittamisen vapaus
- Kiinnitettävä huomiota kilpailevan toiminnan määrittelyyn
  - Toimiala, poikkeukset
  - Maantieteellinen alue
- Usein sovitaan, että voimassa niin kauan kuin omistaa osakkeita ja maksimissaan 1-3 vuotta sen jälkeen
  - Keston tulisi heijastaa suojan tarvetta ja saatuja taloudellisia hyötyjä
  - Pienosakkaiden osalta ei yleensä syytä olla yli 1 v.

Kilpailu- ja rekrytointikielto (2)

- Osakastyöntekijä asemassa olevan osalta kiinnitettävä huomiota, ettei työsopimuksessa ja osakassopimuksessa ole ristiriitaisia määräyksiä
- Kilpailukielto syytä sitoa työsuhteen päättymiseen (ei osakkeiden omistukseen)
- Lisäksi osakkeiden lunastusmenettelystä syytä sopia kun työsuhde päättyy
- Huomioitava työsopimuslain pakottavat määräykset kilpailukiellosta
  - Riskinä kilpailukiellon toteaminen pätemättömäksi
  - Harkinta tapauskohtaista
  - Pitää olla ”painava syy”
  - Ei voimassa, jos työsuhde päätetään työnantajasta johtuvasta syystä

Kilpailu- ja rekrytointikielto (3)

- Osakastyöntekijän tunnusmerkkejä
  - Omistus alle 10%
  - Ei hallituksessa tai tj
  - Yhtiöllä kontrolli työntekovelvoitteesta
  - Palkkaus kuin työntekijällä
- Rajatapauksissa osakastyöntekijän kilpailukieltoa ei kannata sopia ankarammaksi kuin työntekijöiden osalta sallitaan
  - Kilpailukiellon kesto max. 6kk työsuhteen päättymisen jälkeen ja max 12 kk, jos maksetaan kompensaatiota
  - Sopimussakko max. 6kk:n palkkaa vastaava summa

Asianajotoimisto Fenno

- Me tulemme luoksesi

- Helsinki
- Tampere
- Jyväskylä
- Mikkeli
- Järvenpää
- Salo

”Innovatiivinen yritys vaatii joustavan kumppanin”

”Kansainvälisen kaupan ymmärtäminen”

”Hoitaa hyvin pienetkin toimeksiannot”

”Oman juristimme tavoittaa aina”

SUOMEN RATSASTAJAINLIITTO R.Y. FINLANDS RYTTARFÖRBUND R.F.	PIIROINEN	YRMA	EXEL	HAANPAA Liquid Logistics
emCe	CTS ENGTEC	SUNTRICA	graphic concrete®	LEAD
ONSTEEL	MATRICOMP	SIREL & PARTNERS ATTORNEYS AT LAW	RAKENNUSKEMIA	PA-VE.fi

”Osaavat keskittyä olennaiseen”

”Hyvä hinta-laatusuhde”

”Huomioi aina myös toimialaan liittyvät seikat”

fenno

Kiitos mielenkiinnosta!
Lisätietoja antaa:

Mikael Salmi
asianajaja, osakas
Asianajotoimisto Fenno Oy
Lönnrotinkatu 11, 4 krs
00120 Helsinki
+358 40 546 4435
mikael.salmi@fennolaw.fi

Helsinki | Tampere | Jyväskylä | Mikkeli | Järvenpää | Salo